

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/95/2017
Identifikačné číslo spisu: 1708205945
Dátum vydania rozhodnutia: 28.02.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Ladislav Górász
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1708205945.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu U., bývajúceho v P., v dovolacom konaní zastúpeného advokátom JUDr. Drahomírom Tomčom, so sídlom v Bratislave, Koceľova 9, proti žalovanej L., bývajúcej v P., v dovolacom konaní zastúpenej advokátom JUDr. Vojtechom Horváthom, so sídlom v Pezinku, Moyzesova 2520/22, o vrátenie daru, ktorý spor bol vedený na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 6 C 89/2008-144, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. októbra 2016 sp. zn. 8 Co 285/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v celom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Žalobou osobne podanou na súde 7. júla 2008 žalobca sa domáhal vrátenia daru - ideálnej polovice pozemku a rodinného domu v katastrálnom území P. bližšie označených v žalobe. Ako rozhodujúce skutočnosti uviedol, že obdarovaná žalovaná, jeho bývalá manželka sa k nemu správala spôsobom hrubo porušujúcim dobré mravy. Za správanie v hrubom rozpore s dobrými mravmi označil neveru žalovanej.

2. Okresný súd Pezinok rozsudkom z 21. marca 2014 č. k. 6 C 89/2008-144 žalobu zamietol. Rozhodol tak majúc za to, že žalobca nepreukázal také správanie žalovanej, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov. Nevera žalovanej bola dôsledkom zhoršujúcich sa manželských vzťahov a nie príčinou rozvratu manželstva. Žalobca „sám nevyvinul aktivitu, ktorou by daný stav zmenil či ovplyvnil“. Podľa súdu prvej inštancie „za tejto situácie potom intenzita porušenia manželskej vernosti nadobúda podstatne iný rozmer“. Podľa súdu prvej inštancie z výsledkov dokazovania nevyplýval ani záver, že by správaním žalovanej bola znevážená dôstojnosť žalobcu a došlo k jeho neprijateľnému poníženiu. Žalovaná sa s priateľom nestretávala na verejnosti a takisto si neprejavovali známky náklonnosti pred tretími osobami.

3. Krajský súd v Bratislave (po tom, ako bol jeho skorší rozsudok z 27. januára 2015 sp. zn. 2 Co 446/2014 zrušený Ústavným súdom Slovenskej republiky a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie)

novým rozsudkom z 25. októbra 2016 sp. zn. 8 Co 285/2016 (znova) potvrdil odvolaním žalobcu napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a na zdôraznenie jeho správnosti uviedol ďalšie dôvody, v ktorých okrem iného uviedol, že „nakoľko nevera samotná (bez ďalšieho) nepredstavuje v zmysle ustálenej judikatúry dostatočný dôvod pre vrátenie daru, je potrebné, a to i so zreteľom na obranu žalovanej, prihliadať i na skutočnosti týkajúce sa príčin rozvratu manželstva a tiež okolnosti súvisiace s prejavmi, či následkami nevery navonok“. Vyhodnotiac uvedené skutočnosti a okolnosti prípadu, „bez toho, aby pričítal žalobcovi rozhodujúce zavinenie na rozvrate manželstva sporových strán a tiež bez toho, aby zľahčoval neveru žalovanej“, dospel k záveru, že „samotná nevera žalovanej za daného stavu nenapĺňa z hľadiska intenzity porušenia znaky hrubého porušenia dobrých mravov, keď žalovaná svojím správaním navonok neznevážila dôstojnosť žalobcu ani ho (navonok) nevystavila neprijemnému poníženiu“, a preto nezakladá právo žalobcu domáhať sa vrátenia daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ žalobca na podporu svojej argumentácie, že z hľadiska intenzity porušenia dobrých mravov majúcich za následok vznik práva na vrátenie daru postačuje samotná nevera, poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. januára 1998 sp. zn. 2 Cdo 81/1997 (R 31/1999) a rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky, mal odvolací súd za to, že jeho poukaz je nenáležitý, pretože posúdenie intenzity porušenia dobrých mravov vždy závisí od komplexného posúdenia všetkých okolností, za akých k tomuto porušeniu došlo, na ktorú skutočnosť konštantne poukazujú aj sudy vo svojej rozhodovacej činnosti.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu žalobca podal dovolanie. Navrhol, aby dovolací súd zmenil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu tak, že zmení rozsudok súdu prvej inštancie tak, že jeho žalobe o vrátenie daru bude vyhovené. Uviedol, že dovolanie podáva z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a/ zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), pretože odvolací súd posúdil vec právne nesprávne „v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu“. Podľa žalobcu „je nepochybné, že pri hodnotení nevery žalovanej, ktorá sa voči mne dopúšťala po dobu dlhšiu ako je 15 mesiacov, sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe, judikatúry dovolacieho súdu (pozri napr. R 88/1998)“. Tvrdí, že záver odvolacieho súdu, že nevera samotná bez ďalšieho nepredstavuje v zmysle ustálenej judikatúry dostatočný dôvod na vrátenie daru a že je potrebné prihliadnúť aj na skutočnosti týkajúce sa príčin rozvratu manželstva a tiež na okolnosti súvisiace s prejavmi či následkami nevery navonok, „je vecne nesprávny a zjavne nedôvodný a znamená jasný odklon od ustálenej praxe, judikatúry súdu (pozri R 88/1998, R 31/1999)“. Tiež dôvodí, že odvolací súd tým, že považoval za potrebné skúmať aj iné skutočnosti týkajúce sa napr. príčin rozvratu manželstva, „jednoznačne vecne nesprávne a nedôvodne chcel neveru žalovanej dostať do polohy, kedy je treba určitým spôsobom chápať, ospravedlňovať a v takomto jej chápaní preto nemôže byť právnym dôvodom pre vrátenie daru, keďže nemohlo dôjsť k porušeniu dobrých mravov hrubým spôsobom. Tým jednoznačne v mojom prípade zo strany odvolacieho súdu došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe, judikatúry dovolacieho súdu (pozri R IV/1966, R 88/1998, R 31/1999, NS ČR 33 Odo 137/2002, NS ČR z 28.6.2000 sp. zn. 23 Cdo 2060/98), pozri Co VIII 173/1949 (KS v Brne) vzhľadom na vyššie citované skutočnosti“.

5. Žalovaná navrhla dovolanie žalobcu odmietnuť, pretože nemá zákonom požadované náležitosti a nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, resp. dovolacie dôvody nie sú v ňom vymedzené predpísaným spôsobom, prípadne dovolanie zamietnuť, pretože nie je dôvodné.

6. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

7. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Procesné účinky teda dovolanie vyvolalo po tomto dni. Podmienky, za ktorých možno podať dovolanie (a účinky vyvolané podaním dovolania), bolo preto potrebné posudzovať podľa právnej úpravy účinnej od uvedeného dňa.

8. Aj po zmene právnej úpravy dovolacieho konania, ktorú priniesol CSP treba dovolanie naďalej považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte uvádza odkaz na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

9. Najvyšší súd vo viacerých v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní nižších súdov, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. V danom prípade je v dovolaní uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 CSP. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

13. Aby na základe dovolania podaného podľa § 421 ods. 1 CSP mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (porovnaj 2 Cdo 203/2016 a 6 Cdo 113/2017).

14. Ak nemá dovolanie prípustnosť ktorého strana sporu vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k znemožneniu meritórnemu dovolaciemu prieskumu a odmietnutiu dovolania, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, o ktorú z možností uvedených v ustanoveniach v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ CSP ide, teda z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania (porovnaj 1 Cdo 126/2017, 1 Cdo 206/2017, 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 235/2016, 4 Cdo 89/2017, 7 Cdo 20/2017, 8 Cdo 186/2016) a súčasne musí byť aj preukázané, že skutočne ide o niektorý z predpokladov prípustnosti dovolania (rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia

právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu alebo b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne).

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP má tiež osobitný význam súvzťažný vzťah medzi „právnou otázkou“ a „rozhodovacou praxou dovolacieho súdu“. Najvyšší súd už v niektorých rozhodnutiach uviedol, že „ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali“ (3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo/87/2017, 6 Cdo 21/2017 a tiež 6 Cdo 129/2017). Z uvedeného je zrejmé, že pod pojem ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu možno zahrnúť len rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, teda nie rozhodnutia Najvyššieho súdu a krajských súdov Českej republiky (6 Cdo 13/2017).

16. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktoré zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej dovolací súd už určitú právnu otázku vyriešil, rozhodovanie jeho senátov sa ustálilo na zvolenom riešení tejto otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“.

17. Odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) ako dôvod prípustnosti dovolania sa „viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola rešpektovaná zo strany odvolacieho súdu, a to v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal najvyšší súd v rozhodnutiach, ktoré boli zverejnené ako súdne rozhodnutia zásadného významu v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky“ - Števček, Ficová, Baricová a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár. Nakladateľství C.H. BECK. Bratislava 2016, str. 1382.

18. Žalobca v dovolaní tvrdí, že „zo strany odvolacieho súdu došlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe, judikatúry dovolacieho súdu (pozri R IV/1966, R 88/1998, R 31/1999, NS ČR 33 Odo 137/2002, NS ČR z 28.6.2000 sp. zn. 23 Cdo 2060/98), pozri Co VIII 173/1949 (KS v Brne)“.

19. Majúc na zreteli vyššie uvedené, z rozhodnutí uvádzaných žalobcom [„R IV/1966, R 88/1998, R 31/1999, NS ČR 33 Odo 137/2002, NS ČR z 28.6.2000 sp. zn. 23 Cdo 2060/98, pozri Co VIII 173/1949 (KS v Brne)“] za významné z hľadiska ním tvrdeného odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vo veciach vrátenia daru by mohli prichádzať do úvahy iba rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. augusta 1997 sp. zn. 3 Cdo 191/1996 (R 88/1998) a z 30. januára 1998 sp. zn. 2 Cdo 81/1997 (R 31/1999). Žalobcom označené „R IV/1966“ (úplné označenie: Nejvyšší soud ČSSR, Pls 4/66, Č. IV/1966 sb. rozh., Z rozboru a zhodnocení soudního rozhodování o rozvodu manželství) zaoberajúci sa (veľmi stručne) neverou manželov ako príčinou vážneho rozvratu manželstva, je bez zjavného vzťahu k predpokladom vzniku práva darcu na vrátenie daru.

20. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu jasne a zrozumiteľne vyplýva, že úvahy o aplikovateľnosti ustanovenia § 630 Občianskeho zákonníka sa musia vždy odvíjať od posúdenia všetkých osobitostí každého prípadu individuálne [porovnaj jeho záver, že „nakoľko nevera samotná (bez ďalšieho) nepredstavuje v zmysle ustálenej judikatúry dostatočný dôvod pre vrátenie daru, je potrebné, a to i so zreteľom na obranu žalovanej, prihliadať i na skutočnosti týkajúce sa príčin rozvratu manželstva a tiež okolnosti súvisiace s prejavmi, či následkami nevery navonok“, resp. záver, že „samotná nevera žalovanej za daného stavu nenaplnia z hľadiska intenzity porušenia znaky hrubého porušenia dobrých mravov, keď žalovaná svojím správaním navonok neznevážila dôstojnosť žalobcu ani ho (navonok)

nevystavila nepríjemnému poníženiu“]. Takéto riešenie právnej otázky, otázky aplikovateľnosti ustanovenia § 630 Občianskeho zákonníka na konkrétny prípad, nepredstavuje odklon od ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu.

21. V žalobcom označenom rozsudku z 21. augusta 1997 sp. zn. 3 Cdo 191/1996 je jasne a zrozumiteľne vyjadrený názor, že „predpokladom úspešného uplatnenia práva darcu nie je akékoľvek nevhodné správanie obdarovaného alebo len jeho samotná nevďačnosť, ale také správanie sa, ktoré s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu možno kvalifikovať ako hrubé porušenie dobrých mravov“. Rovnako v rozsudku z 30. januára 1998 sp. zn. 2 Cdo 81/1997 je vyjadrený právny záver, že „predpokladom úspešnej požiadavky na vrátenie daru je len také správanie sa obdarovaného, ktoré s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu možno hodnotiť ako hrubé porušenie dobrých mravov. Pri posudzovaní konkrétneho správania sa treba vychádzať z toho, či ide o porušenie dosahujúce značnú intenzitu alebo ide o porušovanie sústavné, ktoré svojím trvaním, priebehom, váhou a pôsobením nadobudlo povahu hrubého porušenia. Toto negatívne správanie musí sa prejavovať objektívne, nepostačuje iba subjektívny pocit a úsudok darcu“.

22. Pokiaľ teda žalobca tvrdí, že uvedený záver odvolacieho súdu „je vecne nesprávny a zjavne nedôvodný a znamená jasný odklon od ustálenej praxe, judikatúry súdu (pozri R 88/1998, R 31/1999)“, robí tak neopodstatnene.

23. Sama polemika s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika prístupu odvolacieho súdu k právnemu posudzovaniu vecí významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (3 Cdo/6/2017).

24. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie v danej veci smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

25. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.